

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

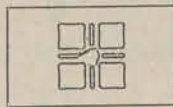
ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN,
21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN
ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG.”

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland „ 4.—
Afzonderlijke nummers „ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels „ 0.12½
„ „ „ 1000 „ „ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
□ Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat. □
Voor Advertentiën tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO”, AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, Telefoon 4424, beiden DEN HAAG

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indië onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland en hier ginds. Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f — 's jaars, (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50). Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in één schenken van f 100.—, zijn donateur(trice). Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het Koloniaal Weekblad toegezonden.

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen. — Ambtenaren Binnenl. Bestuur Ned.-Indië. — Uit de O.-Ind. Mail. — Wat de Javaan zegt. Wat de Chinees vertelt. — Van Vreemde Koloniën. — West-Indië. — Boekaankondiging. — Oost- en West-Indisch Litteratuur Overzicht. — Leeszaal. — Officiële Berichten. — Passagierslijst.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

I. In zake het uitkeeren van de gelden, ingezameld ten behoeve van de noodlijdenden op het eiland Curaçao, is van den Gouverneur dier Bezitting, bij zijn schrijven van 6 November 1908 no. 3458, het bericht ontvangen, dat de heer H. Ferguson te Willemstad zich met de vorming heeft belast van eene Commissie, die onderwerpelijk rechtstreeks met het Hoofdbestuur in briefwisseling zal treden.

II. Door de gezamenlijke Besturen van de Vereenigingen „Algemeen Nederlandsch Verbond” en „Onze Vloot” en „Oost en West” zal op 30 December 1908, des avonds ten 8 ure, in het gebouw Diligentia, een Curaçao-avond worden gegeven, waarvan de opbrengst zal strekken tot leniging van den nood op het eiland Curaçao.

Op dien avond zullen hunne welwillende medewerking verleenen de dames H. Mackintosh—van Iterson, A. Mulder—Dijkmeester, sopranen, voorts de heeren: P. C. Brederode, concertzanger te 's-Hage, bariton; W. J. B. Watter, die zijne studies voltooide bij prof. Beissenaar te Leipzig, en prof. Lambrino te Moscou, piano, en de heer en mevrouw Joh. Maus, voordracht.

III. Het werkje „Onze Oost, II”, **lets over den inlander en zijn zieleleven** door T. J. BEZEMER, is thans gereed.

Het wordt uitgegeven door de firma S. L. van Looij te Amsterdam tegen de navolgende prijzen:

1 ex. f 0.05.

50 ex. f 2.—.

Voor departementen en leden der Maatschappij, 50 ex. f 1.55, plus 25 cent voor frankkosten. Bij denzelfden uitgever, zoomede ten kantore Heul-

straat 17, zijn tegen denzelfden prijs exemplaren te verkrijgen van het werkje:

„Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn”

* * *

IV. Van de afdeling Rotterdam werd een gunstig rapport ontvangen van den West-Indischen jongeling Punselie.

Gedrag en ijver geven stof tot tevredenheid.

Ambtenaren Binnenlandsch Bestuur in Ned.-Indië.

In verband met het artikel van den heer J. J. Meijer in ons voorlaatste nummer, nemen wij hieronder over een entrefilet, dat onlangs in de dagbladen heeft gestaan:

„In een goed bezochte vergadering der Vereeniging van Ambtenaren bij het Binnenlandsch Bestuur in Ned.-Indië was het hoofdonderwerp: de positie der bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.

In verband hiermede werd hetgeen in de zittingen der Tweede Kamer der Staten-Generaal bij de behandeling der jongste Indische begroting omtrent opleiding, aanvulling en positie dier ambtenaren door den minister van Koloniën en enkele leden der volksvertegenwoordiging te berde gebracht, aan een bespreking onderworpen. Algemeen was men van gevoelen, dat de maatregelen, door den minister ter opheffing van het gebrek aan bestuursambtenaren in het vooruitzicht gesteld, niet het resultaat zullen hebben, dat Z.E. er zich wellicht van voorstelt.

Allerminst achtte men het noodmiddel „toekenning van beurzen en toelagen aan voor den Indischen dienst studeerenden” geschikt om op den duur het vraagstuk der tekorten aan Indische ambtenaren op bevredigende wijze op te lossen, en was men van oordeel, dat de oplossing meer gezocht moest worden in de verbetering der positie in het algemeen van de Europeesche bestuursambtenaren. Op een volgende vergadering der Vereeniging zal dit onderwerp nader worden behandeld in verband met een door het bestuur ter zake op te maken nota.”

Zou er door het een te doen en het ander niet te laten, niet de meeste kans zijn het gewenschte doel zoo goed en spoedig mogelijk te bereiken?

Met belangstelling zien wij het resultaat der besprekingen op de volgende vergadering dier vereeniging tegemoet.

Uit de O.-I. Mail.

„Boedi Oetomo.”

De correspondent van het „Bat. Nieuwsbl.” te Karang-anjar schrijft:

„Op een vergadering van de prijaji's der afdeling Karang-anjar in de sociëteit „Bellevue” werd een lezing gehouden over doel en strekking van Boedi Oetomo door den assistent-wedono van Kedoeng Wringin.

Het doel der vereeniging „Merdika”, waarvan president is de controleur ter plaatse, de heer Mulder, is: meer eendracht onder de prijaji's te stichten, hulp te verleenen aan ongelukkige prijaji's, energie en initiatief te ontwikkelen bij de ambtenaren, openhartigheid tegen meerderen in rang, en 't houden van voordrachten na de maandelijksche conferentie in de Kaboepaten door twee der leden.

De assistent-wedono van Kedoeng Wringin gaf in zijn lezing een kort résumé van het verhandelde op 't Nationaal Congres te Djokja. Bijzondere nadruk legde hij op de woorden van Goenawan Mangoenkoesoema: dat de ontwikkeling van beneden af moet beginnen. Hij haalde ook Goenawan's woorden aan: „'t werk van Boedi Oetomo ligt in de desa.”

Hierop volgde debat.

De president, de heer Mulder, nam eerst het woord:

Aangezien Merdika dezelfde bedoeling heeft als Boedi Oetomo, alleen met 't verschil, dat Boedi Oetomo's werkplan veel uitgebreider is, vond hij het 't beste en eenvoudigste Merdika te converteeren in een afdeling van Boedi Oetomo. Dezen avond nog vroeg spreker de beslissing der aanwezige leden van Merdika.

Een der wedono's was van oordeel, dat, waar Merdika nog niet stevig op zijn beenen staat, het te bejammeren zou zijn, indien Merdika opgelost werd in Boedi Oetomo, want dan zou de heer Mulder niet meer in 't bestuur mogen zitting hebben volgens de bepaling, dat niet-Javanen geen zitting in 't bestuur van Boedi Oetomo of hare afdelingen kunnen hebben. En de invloed van den heer M. als president was waarlijk niet gering geweest ten aanzien van Merdika's wording.

De president antwoordde, dat dit misschien wel zoo was, maar dat hij het toch beter vond, dat de prijaji's op eigen beenen leerden staan. Ook op 't congres te Djokja heeft geen Europeaan de zittingen geleid.

Een andere wedono was van oordeel, dat Merdika wel tot een afdeling van Boedi Oetomo moest worden gemaakt, mits onder leiding van den regent, want volgens hem was 't nog te moeilijk zonder diens toezicht een vereeniging in stand te houden.

Mr. Zieck, president van den landraad, nam toen het woord, zeggende, dat men niet hechten moest aan het behoud van den voorzitter en van andere Europeesche bestuursleden van Merdika.

Gaarne zou hij, en zeker ook de andere Europeesche leden, 't bestuurslidmaatschap opofferen; al mochten zij dan, en terecht, geen leden van Boedi Oetomo zijn, hij wilde even graag donateur zijn. Boedi Oetomo moest, om goed te werken, zuiver Javaansche elementen als leiders in zich bevatten.

Eén der wedono's vond het onbetamelijk en on-

gehoord van de Jong-Javanen, te durven zeggen, dat wij Javanen nog zoo onontwikkeld zijn.

Typisch zei hij: *tiampa menesèl* (mij doet 't zeer). De president legde den wedono kalm uit, dat hij de bedoeling niet persoonlijk moest opvatten; 't gold slechts een vergelijking met de westersche volken.

Een ander lid zei, dat 't bezwaarlijk zal blijven, de contributie te innen, indien men niet haast en haast gedwongen zou worden door de gedachte, dat de voorzitter een ambtenaar van hoogen rang was.

De heer Varkevisser, administrateur der Karang-anjarsche Bank, wees den spreker op 't feit, dat de prijaji's toen zonder eenige pressie of voorbeeld van den regent gelden bij elkaar gebracht hebben om twee inlandsche meisjes, die verder vooruit wilden, te ondersteunen. Verder zei hij, dat financiële bezwaren zich niet zouden voordoen, indien men zich maar goed bewust was van 't doel van Boedi Oetomo.

Het laatst sprak de regent: „Mijne heeren, van alle kanten heb ik bezwaren hooren opperen tegen 't oprichten van een afdeling van Boedi Oetomo. Waarom moet dan altijd een Europeaan onze leider zijn? De controleur zei zelf, dat 't beter is op eigen beenen te leeren staan. Als wij niet thans een aanvang maken, wanneer zullen wij dan toch beginnen?”

Gooi van u dat hinderlijke „*dolce far niente*”, en pak aan, steek de handen uit den mouw. Dat er nog zoovele moeilijkheden geopperd worden van uw kant, ligt aan de omstandigheid, dat gij nog niet ernstig genoeg gedacht hebt over het edele beginsel, het neerlijke doel van Boedi Oetomo. Ik verzoek den president daarom zijn eisch tot beslissing nog hedenavond terug te nemen, totdat de volgende maand, na de maandelijksche conferentie, de prijaji's na voldoende bedenktijd zich zullen uitspreken.

Hierna werd de vergadering gesloten, zonder dat men dus 't doel bereikt had, nl. het vormen van een afdeling. Op Karanganyar, waar de president zelf is, komt blijkbaar 't laatst een afdeling van Boedi Oetomo. Maar „last not least!”

Elders lezen wij in hetzelfde blad:

„In de maand Poesa heeft de secretaris der afdeling Magelang van Boedi Oetomo, raden Kamarga, te Poerworedjo Klampok in tegenwoordigheid van een 30-tal ambtenaren en particulieren, een lezing gehouden, welke goed resultaat had. Staande de samenkomst werd besloten tot de vorming van een afdeling. De aanwezigen, die met aandacht en ernst hadden toegelisterd, beloofden B.O. met hart en ziel te zullen steunen en te verdedigen. Een paar dagen na de lezing kwamen reeds vele particulieren en loerars raden Kamarga mededeelen, dat zij gaarne lid van B.O. zouden worden. Een merkwaardig verschijnsel, deze aansluiting.

Behalve Banjoemas, heeft de heer Kamarga ook Poerbolinggo, Poerwakarta en Bandjarnegara — hoewel niet lang — bezocht, om aldaar een aantal ambtenaren voor de zaak te winnen. De stemming is bijna overal zeer gunstig. Men beloofde een lijst te zullen rondsturen met de namen van de nieuwe leden, in afwachting van de vorming der afdeling Banjoemas. Deze is thans gevormd, naar u reeds weet. Met het vormen van sub-afdelingen gaat het nog niet gemakkelijk. Typisch is het antwoord dat men op de opwekking daartoe van de lagere ambtenaren ontvangt: „Het gaat zoo moeilijk, want enkele hooge ooms maken een doodelijken winterslaap door en zijn heel moeilijk te bewegen. Als brave ambtenaren durven zij dus niet voor den dag te komen.” Naar het schijnt, weten enkelen der hooge heeren niet veel van onze beweging; echter heeft de afdeling Magelang hun toch reeds circulaire gestuurd in het Javaansch, Soendaneesch en Madureesch, ook in het Hollandsch. Maar er zal en moet toch een tijd komen, dat men hen wakker schudt uit dien slaap. De vorming van afd. Banjoemas zij hun ten voorbeeld!”

De correspondent te Magelang schrijft:

„Te Kedoeng Djati, Semarang, is op initiatief van den assistent-wedono aldaar een afdeling van Boedi Oetomo opgericht. Voorzitter is de assistent-wedono.”

Dus weer een afdeling meer, de 23e, als wij goed tellen.

In het „Damesweekblad voor Indië” schrijft L. o.m.:

„Toen ik op het onlangs te Jogja gehouden congres van Jong-Javanen, samen vormend den bond „Boedi Oetomo”, bijwoonde, werd ik evenals vele anderen verrast door het binnenkomen van een groep Javaansche vrouwen. Dat ook het vrouwelijk geslacht deel zou nemen aan de bijeenkomst,

was voor mij wel 't beste bewijs, dat men hier had te doen met een ware vooruitstrevendheid en een krachtig aantasten van den adat. Die net-gekleede vrouwen, de sarongs onberispelijk-glad, het kapsel stijf zonder één weerbarstig haartje, wandelden kordaat, als vastbesloten voorvechtsters, door de congres-zaal, en ik verwachtte niet anders, of men zou haar in 't midden een uitstekende plaats vrijmaken, vanwaar zij de debatten zouden kunnen volgen, gemakkelijk en goed.

Maar 't heeft zoo niet mogen zijn! De dames werden heelemaal achteraf gedirigeerd, schuinrecht achter het bestuur, zoodat zij voor de meeste aanwezigen behoorlijk waren verborgen en tevens de klank van de stem der inleiders juist den anderen kant opging: in letterlijken zin werden zelfs nu de dames achteraf gezet. Toen is deze illusie alweer verdwenen bij mij.

En toch had zelfs de Mohammedaan, die lid was van Boedi Oetomo”, niet beter zijn vooruitstrevenden zin kunnen toonen, dan door de vrouw mee te nemen niet alleen, maar vooraan te plaatsen in elken zin van het woord. De opheffing van het Javaansche volk is beslist onmogelijk, wanneer de vrouw de rol blijft vervullen, die ze nu vervult.”

Een maatstaf van welvaart.

In het „N. v. d. D. voor Nederl.-Indië” wordt gewezen op het opmerkelijk feit, dat in de laatste jaren een gestadige teruggang van het te goed bij de, door geheel Indië werkende postspaarbank valt waar te nemen, vooral wanneer men daarbij in aanmerking neemt den „opgewekten toon over den gunstigen financiële toestand” in het afdelingsverslag der Tweede Kamer en de uitlatingen, tot vervelens toe, in de officieuze pers, dat alles tegenwoordig zoo prachtig gaat, zoo véél beter dan vroeger. „Het is mogelijk”, zegt de schrijver verder, „maar de resultaten zijn, dat er vroeger, toen het slecht ging voor de menschen, kans bestond, om het een en ander over te leggen, en dat de lieden dat overgespaarde in de zoogenaamde slechte tijden, thans, in de periode van een gunstigen financiële toestand terug moeten nemen.”

Ook „Mataram” vindt het verschijnsel vreemd en kan dat slechts aan de twee volgende oorzaken toeschrijven:

1o. de door de landbouw-credietbanken opengestelde gelegenheid om gelden, ook boven de f 2400, bij haar in deposito geplaatst te krijgen tegen 6 pct. rente 's jaars of 2.4 pct. meer dan bij de Postspaarbank, en

2o. de bij de Postspaarbank geldende bepaling, dat slechts rente wordt uitgekeerd over bedragen tot en met f 2400.

Ons zijn althans verscheidene Europeanen bekend die hun gelden van de Postspaarbank hebben teruggenomen, om die bij de Landbouw-credietbanken te plaatsen.

De Landbouwcredietbanken kunnen, zooals bekend, een massa geld gebruiken, en aangezien dat uitgezet wordt, naar wij meenen, tegen ongeveer 12 pct., behoeven de inleggers nimmer bevreesd te zijn, dat zij hun geld niet terugkrijgen. Die banken staan onder strenge controle, en zijn dus minstens even solide als de Postspaarbank”, meent dat blad.

Over

Drankgebruik onder de inlandsche bevolking. schrijft de „Javabode”:

„Aan het buffet te Tandjong Priok ziet men herhaaldelijk inlanders (meestal visschers en zeevarenden) zich aan sterken drank te goed doen in een mate, waarvan Jan Fuselier, die daarvan getuige is geweest, versteld staat. Daaruit de gevolgtrekking te maken, dat het drankgebruik onder de inlandsche bevolking in het algemeen toeneemt, ware zeker te gewaagd. Maar toch is het feit ernstig genoeg om een onderzoek in te stellen, hoe groot het aantal dier lieden is, die dagelijks sterken drank gebruiken. Zij zijn bijna uitsluitend zeevarenden en in de kustplaatsen te vinden, zoodat dat onderzoek niet moeilijk kan zijn.

Men hoort wel eens beweren, dat het drankgebruik onder de inlandsche bevolking niet in die mate kan toenemen als sommigen beweren, daar de statistiek van invoer uitwijst, dat de hoeveelheden ingevoerde spiritualia voortdurend afnemen. Maar dan wordt over het hoofd gezien, dat de stroomen arak en tjoe, welke aan den bodem van Indië zelf ontwellen, voortdurend grooter worden, terwijl bovendien als zeker mag worden aangenomen, dat het geregeld gebruik van geestrijke dranken bij de Europeanen afneemt.

Een onderzoek, als hier bedoeld, zou de eerste stap zijn om op de hoogte te geraken van den

omvang van een kwaad, dat het opiumgebruik in rampzalige gevolgen verre overtreft en waarvan de verwoestende kracht ten aanzien van den Javaan evenmin zal achterwege blijven als zulks het geval geweest is met de inboorlingen van Australië, indien het onbeteugeld blijft doorwoekeren.”

In „De Week” van het „Soer. Hbl.” van 14 Nov. j.l. wijdt de waarn. hoofdredacteur een op eigen aanschouwing gegronde, uitvoerige beschrijving van den achteruitgang van den veestapel van Madoera, eindigende met de woorden:

„Wat een toestand! Madoera heeft weinig te verliezen, zijn veestapel is zijn trots, zijn vreugd, zijn kracht. Er moet iets gedaan worden tot zijn behoud, maar de regering taint, omdat zij van meening verschilt met den resident. Nu zal de gewestelijke raad de zaak ter behandeling krijgen, en het voor-nemen is, dat de inspecteur van den veearstsenijkundigen dienst en de regeringscommissaris voor de decentralisatie zullen overkomen, om de raadszitting bij te wonen en natuurlijk te adviseeren.

Wanneer zal die vergadering zijn? Wij weten het niet en niemand weet het. Maar de tijd dringt — er is *periculum in mora*.”

Een mooie Moskee.

De keizer van Solo zorgt goed voor het zieleheil zijner ondernamen, door naast de bestaande mesgits, wier aantal in zijn keizerrijk onvoldoende is gebleken, er nog een monumentale bij te bouwen, vermoedelijk ook met het oog op het stijgende aantal hongerlijders.

Dit domineerend gedeelte van des pangoeloe's auditorium laat zich allicht suggereeren, dat het knagende gevoel in een leege maag verdreven wordt door een gebed, zoo schrijft men aan het „Soer. Handelsblad.”

In elk geval is de stichting van mooie mesgits een reden tot dankbaarheid jegens den soeverein. Op zulk een dankbaarheid spiculeerde de Regeering ook, toen zij na de verovering van den Atjeh kraton ongeveer een millioen gulden vermorde aan den bouw van de moskee te Kota Radja, waar de „kwaadgezinden” niet eens naar wilden kijken, wel schieten.

De nieuwe keizerlijke moskee in Solo is pas gebouwd en wel nabij het vorstelijk lustverblijf Ngakzipoerno (Pengging) tusschen Solo en Bojotali. De architect van den vorst, de oud-luitenant-magazijnmeester der genie, Rademaker, heeft als bouwmeester van dit pronkjuweel van architectuur alle eer van zijn werk. Het bedehuis heet Mesdjid Tjptomelio.

Behalve dit gebouw kwamen tijdens de 15-jarige regeering van Pakoe Boewono X nog tot stand de merkwaardige suikerfabriek Manis Hardjo (Tjeppe) en de Kabon Radja Sri Wedari te Solo, een heerlijke luthof, welke voor den Hortus Bogoriensis alleen onderdoet in verscheidenheid van planten en geleerden.

De Nieuwe Schouwburg

aan het plein Mangga Besar nadert zijne voltooiing, ofschoon het nog wel 6 weken zal duren voor het gebouw in gebruik kan worden genomen.

Wij namen er hedenmorgen eens een kijkje, schrijft het „Nieuws v. d. Dag v. N.-I.”, en inderdaad, het nieuwe gebouw mag er zijn. Er valt natuurlijk nog niet over te oordeelen hoe het zich zal houden wat betreft accoustiek etc., maar wat aangaat veiligheid en luchtigheid, onderscheidt deze nieuwe schouwburg zich zéér gunstig van den ouden, den „grooten.”

En in de „Javabode” lezen wij:

„Aan den nieuwen schouwburg op den hoek van de Prinsenlaan, die Thalia gedoopt is, zijn op het tooneelscherm vereeuwigd de namen van Kinsbergen en van Mahieu, den oprichter van de eerste Kommedie Stamboel.”

Van haren vertegenwoordiger in Nederland ontving de Vereeniging Toeristenverkeer het teleurstellende bericht, dat de eerste gezelschapsreis van het bureau Lissone naar Indië niet doorgaat, wegens een niet voldoende aantal deelnemers. De firma heeft echter reden te gelooven, dat een tweede proef in het voorjaar van het volgend jaar meer kans van slagen zal hebben. Lissone en Zoon hebben zich dan ook niet laten afschrikken en zullen 'n tweede programma voor het voorjaar in gereedheid brengen.

„De hotelhouders hebben hunne commensalen nog maar niet op straat gezet”, merkt de „Javabode”

op, naar aanleiding van den raad, die gegeven was om vooral plaats te maken.

Een der lezeressen van het blad, die veel geresid heeft, geeft aan de vereeniging Toeristenverkeer een ander middel aan de hand om plezierreizigers, die geen onderkomen kunnen vinden in hotels, aan een fatsoenlijk onderdak te helpen zonder commensalen op straat te zetten.

In de Ardennen b.v. doen de hotelhouders juist andersom. Die houden liever hun stamgasten, op wie zij rekenen kunnen, maar geven aan toeristen-adressen op van ordentelijke huisgezinnen, bereid om hen tijdelijk te logeeren en te voeden. In zulke gezinnen heeft onze lezeres het altijd voortreffelijk gehad; het waren meest zeer beschaafde menschen, die er echter bezwaar tegen hadden, openlijk te adverteeren dat zij kamers met kost per dag verhuurden.

In de binnenlanden van Java vooral zal zulke samenwerking tusschen hotelhouders en particulieren ook wel mogelijk zijn. En dan zullen de toeristen het allicht beter en zindelijker hebben dan in menige herberg, die den naam „hotel” ten onrechte voert.

Onlangs ontving de redactie van hetzelfde blad bezoek van den vertegenwoordiger eener engelsche firma, Lloyd's G. B. P. Co. Ltd., die zich ten doel stelt: het samenstellen van standaardwerken over alle deelen der wereld. De verschillende landen worden daarin uitvoerig beschreven. Ook werd getoond het werk, dat de heer L. I. Dalaney met zijn staf heeft vervaardigd over de Straits Settlements en de Gefedereerde Staten van Malakka en wij kunnen niet anders getuigen, dan dat daaraan veel zorg is besteed. De autoriteiten, de handel en nijverheid, de cultures, de opvoeding van de inlanders, Chinezen enz., hun godsdienst, hunne zeden en gewoonten, hunne industrie, verder de mijnen, de kunst, sport, militaire aangelegenheden, kortom, alles is op de meest nauwkeurige wijze behandeld. Bovendien zijn in het werk een 2000-tal photographieën opgenomen, die alles zooveel mogelijk verduidelijken.

Met de bedoeling om ook van Nederlandsch-Indië zulk een werk te vervaardigen is de heer Delaney naar hier gekomen. Zoodra alles voorbereid is en een kantoorje ingericht, komt zijn staf, die op dat oogenblik in Egypte vertoeft, naar hier om alles te onderzoeken en uit te werken.

Bij het hoofdbureau te Londen is thans in bewerking een werk over Siam en een over Egypte, welk laatste in het Engelsch en het Fransch het licht zal zien.

Aan reclame ontbreekt het ons, tegenwoordig niet: We worden eerst nu „ontdekt!”

Een nieuw blad.

De vergadering der Christelijke persvereeniging, zoo lezen wij in de jongste mail, heeft eenige gewichtige besluiten genomen.

In de eerste plaats zijn de statuten gewijzigd, zoodat nu iedereen lid kan worden, die de Heilige Schrift erkent als het onfeilbare Woord van God.

In de tweede plaats is besloten de rechtspersoonlijkheid aan te vragen, opdat de vereeniging zal kunnen optreden als uitgeefster van een blad, dat met 1 Januari 1909 zal verschijnen.

Dit blad zal den naam dragen van „De Banier.” Het Bestuur der Persvereeniging, bestaande uit de H.H. Ds. D. Bakker, Dr. C. W. Th. Baron van Boetzelaer van Dubbeldam, H. Colijn, C. F. A. Macht en Mr. S. Baron van Heemstra, zal per circulaire een beroep doen op de medewerking van allen, van wie steun voor dit blad verwacht kan worden.

In verband met de oprichting van dit blad zal de uitgave van „de Getuige” op 1 Januari a.s. gestaakt worden.

Nederlandsche Zending-Vereeniging.

Het 50-jarig bestaan der Nederlandsche Zending-Vereeniging werd in de Willemskerk te Batavia op feestelijke wijze herdacht.

Als sprekers traden op dr. baron van Boetzelaer, zending-consul, de zending B. Alkema van Mr. Cornelis en de directeur van het Seminarie te Depok, de heer A. de Haan.

Het gesprokene werd afgewisseld door koor- en solo-zang. Ieder kon gratis deze bijeenkomsten bijwonen.

Indische Bond.

Voor den 5en Februari 1909 is een algemeene vergadering uitgeschreven voor den Indischen Bond ter verkiezing van een hoofdbestuur.

In het jongste nummer van „De Stem van Indië” wekt de redacteur de leden op om het tegenwoordige hoofdbestuur te herkiezen, dat als volgt is samengesteld: Mr. Th. Thomas, voorzitter; H. F. Streiff, secretaris; G. V. G. Simons, penningmeester en de heeren J. D. A. L. Th. H. Gaston, J. W. H. van Welsem en F. H. Staverman, leden.

Ter aanvulling zou de redactie gekozen wenschen te zien uit de heeren J. des Amorie van der Hoeven, W. O. Brouwer, J. Dinger, L. J. Ginjoolen, G. M. A. Gobie, W. de Haze Winkelman, W. van Heusden, W. P. S. Jansen, C. F. Krijgman, J. F. W. Majier, R. J. H. Neumann, S. R. J. Onnen, A. Rijks, F. K. H. Zaaiberg, A. E. E. Helant en N. W. Tessensohn.

WAT DE JAVAAN ZEGT.

Het wel en wee van den inboorting hangt van den regent af, roept Epsilon in Permagaan uit en zegt, dat, wanneer de regent maar flink optreedt, zijne ambtenaren ook flink zullen handelen. Is hij zwak, dan zijn zijne ondergeschikten het meestal ook; tracht hij de bevolking vooruit te brengen, dan werken zij mede. Waarom zijn de javanen zoo volzzaam, waarom hebben zij geen zelfvertrouwen? vraagt hij. Omdat zij vreesachtig, dom en niet eensgezind zijn, daarbij ook een bevel van een meerdere, zelfs wetend dat dit verkeerd uit zal loopen, niet durven loocanen, luidt zijn antwoord.

Hij vertelt van een controleur, die hardvochtig, streng, hooghartig was en, zich als een hooggeplaatst ambtenaar beschouwende, van de inlandsche hoofden eiscate, dat zij een sembah voor hem zouden maken. De districtshoofden moesten hem in het javaansch aanspreken, terwijl hij zich van het maleisch bediende, niettegenstaande het de gewoonte daar was, dat die Inl. ambtenaren ook maleisch spraken.

Zij beklaagden zich over die grove behandeling bij den regent en hoopten, dat deze hoofdamtenaar den controleur daarop attent zou maken. In stede daarvan gaf de regent hun echter den raad, om dien controleur maar zijn zin te geven, zeggende: het is immers gemakkelijk te doen, en daarbij kost het niets!

Deze regent was overdreven onderdanig tegenover europeanen, zelfs tegenover gewone klerken, die onaangediend de pendopo der regentswoning binnenkwamen, op een uur, dat hij zich nog in zijne vertrekken bevond. Juist tengevolge van deze houding van den regent werden de inlandsche ambtenaren daar door de europeanen op vernederende wijze behandeld. In de kaboepatèn (regentswoning) moesten de districtshoofden, (met een traktement van f 260) op den grond zitten, terwijl een klerkje (met een salaris van f 75), een stoel kreeg.

Schrijver heeft met eigen oogen gezien, dat een europeaan, die volstrekt niet tot de upper ten behoorde, met den regent aan dezelfde tafel zat, terwijl de patih en de wedono's elders moesten plaats nemen.

Moet men deze handelwijze van den regent niet afkeuren? vraagt hij.

De regenten, vindt hij, moesten hun collega van Karanzanjar tot voorbeeld nemen. Deze laat alle prijajis, evenals de europeanen, op een stoel plaats nemen.

Onder den titel: „Boedioetomo contra europeanen”, en met het motto: „gagak itoe soedah boeninja” (de kraai heeft reeds haar geluid doen hooren), wijdt Legaliteit in de Birtang Soera a ja een artikel aan de beweging der Jong-javanen. De oprichting van die vereeniging is door de europeanen op Java zeer verschillend opgenomen. Er zijn er, die er zich over verheugen, doch er zijn er ook, die deze vereeniging verwenschen, zegt hij. Schrijver maakt dezen laatsten er echter geen verwijt van. Het ligt in het karakter van den europeaan, meent hij, om, eenmaal iemand niet vertrouwende, dat wantrouwen niet gemakkelijk te laten varen.

Tot dusverre hebben de javanen nog geen blijk van veel verstandontwikkeling gegeven. Als zij iets ondernamen, keerden zij zich als vijanden tegen het Gouvernement, zooals te Gedangan, Baron, Blora, enz.

Toch moesten de europeanen de vereeniging Boedi Oetomo haren gang laten gaan, zegt hij, want deze streeft naar een goed doel. Laat de javanen gerust in ontwikkeling vooruitgaan, doch bel hem het vervaardigen van dynamiefbommen. Wat trouw aan de Nederlandsche vlag betreft, staat zij (Boedi Oetomo) boven aan, verzekert de schrijver.

De Tjahaja Sumatra neemt een stuk van Pelilak moeda uit de Pewarta Borneo over, en plaatst het onder den titel: „Boemipoetra Borneo-

Th. A. A. SIMONIS

34 GROENMARKT — OVER DE — PRINSESTRAAT.

TELEFOON No. 2535 □ DEN HAAG.

Groote keuze

Wollen en Donzen

DEKENS.

MAGAZIJN GESLOTEN VAN HALF EEN TOT TWEE UUR.

INSTITUUT VOOR VREEMDE TALEN.

VEREENIGING VAN DOCENTEN. DIRECTEUR: DR. W. F. STUTTERHEIM.

Latijn — Grieksch — Fransch — Duitsch — Engelsch — Spaansch — Italiaansch — Russisch — Zweedsch — Noorsch — Deensch — Maleisch — Javaansch en Soendaneesch.

Prospectus en inlichtingen: van Galenstraat 1b.

Vertical advertisement for 'VIERKLEUR-Rijwielen' (Four-Color Bicycles). The text is arranged vertically: 'VIERKLEUR-Rijwielen' on the right, 'zijn de beste.' in the center, 'VROLIJK & VAN 'T WOUT' on the left, and 'Koningsplein 6' at the bottom left. A compass rose logo is in the center. Telephone numbers 'TELEFOON 3144.' and 'TELEFOON 2562.' are also present.

FRANS MIGA

MEC. DENTIST.

VAN KINSBERGENSTRAAT 78. — DEN HAAG.

Dagelijks te consulteeren van 9-4 voor plaatsing van KUNSTTANDEN en GEBITTEN.

Speciale bewerking voor de Tropen.

poen sekarang dibangoenkan oleh jang tjinta kepada bangsanja (de inboorlingen van Borneo worden thans wakker gescaud door iemand, die zijne rasgenooten lief heeft). De schrijver zegt, dat tal van chineezzen hun land verlaten om elders een broodwinning te zoeken, bij zica hebbende als bedrijfskapitaal geen geld, maar slechts hun beenderenstelsel.

Door hunne nauwgezetheid en hun ijver en ook doordat zij geene vermoeden kennen, komen zij tot welstand. Er zijn onder de chineezzen lieden, die zich in Zuid-Borneo groote rijkdommen hebben verworven en daarmede naar hun land terugkeeren. Zijn er, vraagt hij, onder de inboorlingen van Borneo personen, die rijkdommen uit China naar hun eigen land hebben teruggebracht? Zijn er onder hen personen, die een rustig bestaan hebben en snel vooruitkomen? Neen, die toestand zal in geen drie of vier windoets (een cyclus van acht jaren), veranderen, doordat zij zoo lui zijn en de luiheid hen niet verlaten wil, antwoordt hij, en vervolgt: Als men dat maar met beide oogen lijdelijk blijft aanzien, zal de chinees zich op den duur van den vetten grond van Borneo meester maken.

In Pantjaraan warta geeft Vondelpark een verklaring, waarom de vooruitgang van den inlander wordt tegengehouden. Men verschaft hem thans wel de gelegenheid om het Nederlandsch te leeren; niet alléén het Gouvernement, maar ook menig particulier stelt tegenwoordig als voorwaarde, dat zijne ondergeschikten die taal kennen, maar er zijn nog vele Europeanen, die niet alleen pertinent weigeren met inboorlingen die taal te spreken, maar zelfs eischen, dat de Javaan en de Soendanees, tot hen sprekende, zich bedienen respectievelijk van het kromo en van de basa-aloes. Het is, zegt de schrijver, of hunne ooren met een naald geprikt worden, wanneer zij Nederlandsch uit den mond van een inboorling hooren!

Schrijver vertelt van een aan hormat-waanzin lijdenden europeaan, die tot een goed Nederlandsch sprekenden wedono de volgende woorden richtte: „Zeg wedono, akoe beladjar tjara Djawa maoe en dari toe akoe maoe kapan Djawa bitjara sama akoe.” De bewuste wedono had van het hooren van dit abra-cadabra buikpijn gekregen!

Ook heeft schrijver vernomen, dat wedono's en assistent-wedono's javaansch tot administrateurs van suikerfabrieken spreken, niettegenstaande zij het Nederlandsch goed kennen, omdat deze taal dien heeren niet aangenaam in de ooren klinkt.

Andere europeanen geven de voorkeur aan het koeli-maleisch boven het Nederlandsch.

Baringan verzekert in Sinar Sumatra, dat het dobbelen den mensch ongeluk aanbrengt. Als men een bijeenkomst houdt, waarbij gedobbel wordt, moeten er altijd verliezers zijn. Menig verliezer gaat met een zuur gezicht naar huis, en overlegt in zijn bed, hoe hij het verlorene kan herwinnen. Hij slaat zijn spaarpot stuk, doch er zit niet veel in; hij verkoopt langzamerhand alles wat in huis is om de opbrengst tot inzet aan te wenden. Ook dat geld wordt verdubbeld, en ten slotte gaat hij stelen. Hij wordt opgevat, en komt dan eerst tot inkeer.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Tjong Kie Sian bespreekt in HoPo de tegenwoordige wijze van opvoeding der chineesche vrouw. Vroeger ging het lang niet zoo gemakkelijk om met een afstammeling van het hemelsche rijk in aanraking te komen; deze afzondering werd niet alléén bij de voornamen, maar ook bij de armen in acht genomen. Tegenwoordig beginnen de chineezzen de gewoonten der europeanen te volgen. Maar vergeten daarbij, dat de chinees in Indië zich toch nog altijd moet blijven beschouwen als iemand, die in de bijgebouwen van een woonhuis logeert, licht aan plagerijen van den huisheer blootstaat, en hoege-naamd geen invloed heeft. Het navolgen in deze van het overheerschend ras zal op teleurstelling uitloopen, waarschuwt de schrijver. Hoe vele europeesche meisjes moeten niet zelf voor haar levensonderhoud zorgen. Velen werken in winkels. Stel u voor, — roept hij verontwaardigd uit, — dat een chineesche meisje bediende werd in een toko! Het is toch veel beter, dat zij in hare eigene woning blijft en zich tevreden stelt met rijst en sambal. De chineesche meisjes moeten niet te veel vrijheid hebben. Wil men haar ontwikkelen, goed, maar men moet haar niet met jonge mannen in aanraking brengen, zij moeten tegenover het sterkere geslacht niet te vrij zijn. Hebben zij den huwbaren leeftijd bereikt, dan moeten zij binnenshuis blijven, en daar hare bezigheden hebben, zooals de chineesche zeden en gewoonten het voorschrijven. Welk nut heeft het voor die meisjes, evenals hare euro-

peesche zusteren, mooi aangekleed over straat te gaan? — vraagt Tjong Kie Sian echt mannelijk.

Han Kiauw Nio laakt in Tjong Hoa Wi Sien Po de gewoonte van chineesche vrouwen om bij alle mogelijke gelegenheden van samenkomst het „khoa tjeki” (een der in Indië bekende chineesche kaartspelen) te spelen. Hoe velen hebben in dagbladen niet hunne stem doen hooren, om aan het kaartspel tegen inzet een einde te maken, toch zijn er nog tal van vrouwen daaraan verslaafd. Zelfs in sterfhuizen wordt er gespeeld. In stede van de daarin wonenden in de verschillende werkzaamheden te helpen, schreeuwt men om speelkaarten. Schamen die vrouwen er zich dan niet over, roept zij verontwaardigd uit, om van een sterfuis een plaats tot vermaak, een dobbelhuis te maken? Zij hoopt, dat men over het door haar geschrevene zal gaan nadenken. Niet alleen tegenover de buitenwereld en tegenover de personen, die in het huis aanwezig zijn, maar tegenover zijn eigen geweten moet men zich in de eerste plaats schamen.

In hetzelfde blad betreurt Tio Kioe Nio het feit, dat in de chineesche scholen de meisjes over het algemeen weinig werk van het chineesch maken. De meesten harer leggen zich liever toe op de studie van de nederlandsche taal. Dit zal echter wel de wil der ouders zijn, meent zij.

Pantjaraan Warta neemt uit het te Hongkong verschijnend maleisch dagblad Pembrita Tjoeng wa een artikel betreffende loterijen over. De schrijver vergelijkt het loterijspel met het dobbelen en zegt, dat men aan de loterij niet zoo verslaafd raakt als aan het hazardspel in het dagelijksch leven. De loterij toch speelt maar eens in de maand, in de drie maanden, zes maanden en soms in het jaar, terwijl men aan het hazardspel dag en nacht kan deelnemen. Hij behandelt de loterijen in verschillende landen. In Nederlandsch-Indië, waar de chineesche dobbelgelegenheden van gouvernementswege worden verpacht, worden ook geldloterijen toegestaan voor doeleinden ten nutte van het algemeen. De vraag, of aan de vereeniging Tjong Hoa Hwe Koan een dergelijke loterij zal worden toegestaan, als men er om vraagt, meent hij bevestigend te moeten beantwoorden, wanneer de winst zal benut worden tot vermeerdering der fondsen.

In Pewarta Soerabaja moedigt J. van Hindia het aanleeren van de chineesche taal onder de Indo-chineezzen (peranakan chineezzen) aan. In andere overheerschte landen leert de bevolking eerst haar eigene taal en daarna de taal harer overheerschers. Waarom gaan wij, Indo-chineezzen, vraagt hij, eerst een andere taal leeren alvorens de onze te kennen? Wat zouden wij zeggen, gaat hij voort, van een europeaan, die zijne moedertaal niet kent, slechts eenige chineesche woorden heeft geleerd en wat gebroken javaansch spreekt? Is het chinees dan een minderwaardige taal?

In Pantjaraan Warta wijst Diana op den vooruitgang der chineezzen in het algemeen. Vele chineesche kinderen worden voor hunne opvoeding naar Nanking gezonden. Tal van chineezzen worden met europeanen gelijkgesteld, hetgeen een bewijs is, dat zij de nederlandsche taal goed kennen.

Gaat men na, of er meer javanen dan chineezzen zijn, die nederlandsch verstaan, dan winnen de javanen het, omdat zij numeriek ook veel talrijker zijn, maar wat betreft het aantal gelijkstellingen met europeanen, winnen de chineezzen het van de javanen. De vooruitgang van China schijnt in Europa bezorgdheid te verwekken, meent de schrijver. Hij spoort de inboorlingen aan niet bij den in China geboren rasgenoot achter te blijven, daarbij deze vergelijking gebruikend: Van twee personen, die samen op reis zijn, zal degene, die altijd achterblijft geen goed voedsel krijgen, tenzij degene, die voor-gaat, niet eet.

WEST-INDIË.

SURINAME.

Geen Curaçaosche arbeiders.

„Zooals o.i. te voorzien was”, schreef „Onze West”, is bericht ontvangen, dat op Curaçao geen arbeiders genegen zijn naar Suriname te gaan, om plantage-arbeid te verrichten op dezelfde voorwaarden als Britsch-Indiërs en Javanen. Deze eilandbewoners, aan een geheel anderen werkkring gewoon, stellen nu eenmaal andere eischen. Zij verlangen hooger loon en voorschot. De zaak kan daardoor als afgesprongen beschouwd worden.

Het bovenstaande wordt mede bevestigd door de Amigoe di Curaçao, die in haar nummer van 24 October jl. het volgende meldt:

„Zaterdag werd te Bonaire van gouvernementswege een oproep bekend gemaakt om 100 werklieden voor bananenplantages in Suriname. Reeds eenige weken te voren liepen er dergelijke geruchten en

er scheen, althans op Rincon, veel animo te bestaan om er heen te gaan, te meer dewijl er nu geen gevaar bestond voor malaria, gelijk 3 jaar geleden. Het geldt hier niet arbeid aan den spoorweg ver in het binnenland, maar arbeid voor particulieren bij de aanplanting van bananen.

„Van de plantages is het bekend, dat zij vrij zijn van malaria.

„Maandag gingen van Rincon ongeveer 70 personen naar de Playa, om zich te melden en het contract te teekenen. Want reeds a.s. Zaterdag 24 Octob. zouden zij per K. W. I. M. moeten vertrekken. Toen de voorwaarden van het contract werden bekend gemaakt, bleek echter volstrekt niemand bereid dat contract te teekenen. En naar ons dunkt, met het volste recht. Behalve vrijen overtocht, zouden alleen de flinke, stevige werklui genieten eene betaling van f0.60 daags en andere minder volwassen of sterk slechts f0.40. Van dat dagloon moest ieder zijn eigen voeding bekostigen. Bovendien verplichting tot nachtdiensten. De duur van het contract liep over slechts 6 maanden. Voorschotten werden niet gegeven.

„Dit contract maakt een enorm verschil met de vrij wat gunstiger bepalingen voor den arbeid van den Kolonialen Spoorweg. Toen kreeg elk een gulden daags en de voeding bovendien.

„Werkelijk, het gebrek en de armoede zijn groot op Rincon, doch wanneer die arbeiders op deze voorwaarden naar Suriname waren vertrokken, zou de ellende nog grooter worden zijn. Het is zoo goed als zeker, dat zij voor hun persoonlijke behoeften met 60 en 40 cents daags niet zouden rond komen. Iets voor de familiebetrekkingen op Rincon zou er in geen geval van hebben kunnen overschieten. Zoo zouden deze zonder kostwinners, zonder verdiensten, zonder middelen om hun akker te bebouwen, nog meer armoede geleden hebben.

„Dat er geen voorschotten zouden gegeven worden, achten wij eveneens verkeerd. De meesten dier werklui, die het geheele jaar door zonder verdiensten zijn geweest en geregeld honger geleden hebben, zijn niet bij machte geweest iets aan kleding te besteden. Zonder voorschot zou het hun onmogelijk geweest zijn voor die reis zich voldoende kleding aan te schaffen. Het is zeker, dat wanneer met voeding een dagloon van 75 cts. beloofd was, volstrekt niemand die condities zou geweigerd hebben.”

Uitvoervan sinaasappelen.

Eenigen tijd geleden deelden, schrijft „O. W.”, wij het vrij gunstig resultaat mede van de twee eerste proefzendingen sinaasappelen naar Nederland.

„Wij kunnen hieraan toevoegen dat de 3e proefzending nog beter slaagde dan de vorige. De vruchten van de twee eerste zendingen waren geplukt nog nagenoeg groen, met een geel tintje, de rijpheidsgraad waarop gewoonlijk in Suriname de vruchten voor plaatselijk gebruik geplukt worden. De sinaasappelen van de derde bezending zijn in een rijper stadium geplukt, geel van kleur. Zij kwamen goed over. Voor de vierde proefzending ging men nog iets verder, plukte de vruchten nog iets rijper, doch de uitkomst bewees, dat dit minder gewenscht is. In ieder geval mag uit het voorgaande worden afgeleid, dat de te verzenden vruchten aan de boomen kunnen blijven tot zij een staat van volkomen rijpheid hebben bereikt.

„De proefzendingen zijn thans voorloopig gestaakt, wegens gebrek aan sinaasappelen.”

De goudaanvoeren.

Gedurende de maand October bedroegen de goudaanvoeren van de placers ruim 142 KG. waardoor het totaal der aanvoer gedurende de eerste negen maanden van dit jaar werd gebracht tot ruim 985 KG. tegen ruim 866 en 945 KG. in hetzelfde tijdvak van 1907 en 1906.

In dit jaar schijnt dus het record van 1906 te zullen worden geslagen.

De bacoven cultuur.

Den 14en Nov. ll. werden er per ss. „Saramacca” 7325 bossen bacoven verscheept, tegen 9786 bossen in de week te voren.

Nog altijd dus schommeling en geen constante toeneming.

Van Vreemde Koloniën.

Lignum vitae op Mindanao.

In vroeger tijden leverden de bosschen der Antillen genoegzaam van deze kostbare houtsoort op om in de behoeften der industriëlen in de Vereenigde Staten te voorzien.

In 1906 was de vraag naar deze houtsoort evenwel zóó groot geweest, dat men plotseling tot de ontdekking kwam dat de voorraad op de Antillen zoo goed als uitgeput was. Dientengevolge was consternatie groot onder de Amerik. fabrikanten, die naar alle windstreken schreven om te weten of

elders die houtsoort ook niet te vinden ware, dan wel eene, die haar kon vervangen.

Het Philippijnsche departement van boschwezen deed een onderzoek instellen en uit dit onderzoek bleek, dat op Mindanao een boomsoort bezit als het Lignum vitae. Die boomsoort heet daar Mancono, doch de wetenschap kent haar onder den naam van Xanthostemon verdugoniemus, Naves.

De Mancono komt in Noordoost Mindanao overvloedig voor. Kleine oppervlakten bosch bestaan nagenoeg uitsluitend uit deze boomsoort. Tot nu toe is de boom aan de aandacht ontsnapt van hen, die de schatten der Philippijnen ontginnen. Het hout is zoo zwaar en hard, dat het moeilijk valt het te zagen, en een blok te splijten is nagenoeg onmogelijk.

De boom komt voor op gemakkelijk toegankelijke plaatsen, vanwaar het hout over het water kan worden vervoerd. Door 't hoog soortelijk gewicht moeten evenwel de vlotten tusschen inlandsche prauwen boven water gehouden worden bij 't vervoer naar de stoomschepen, die het hout moeten inladen. Daar dit slechts in korte afmetingen gevraagd wordt, kan 't zagen geschieden ter plaatse, waar de boomen worden geveld.

Het Philippijnsche departement van boschwezen gaf als bevinding van het gehouden onderzoek het volgende te kennen:

De Philippijnsche bosschen bevatten eene boomsoort, waarvan het hout ten minste voor eenige doeleinden gelijk te stellen is met dat van 't zeldzame Lignum vitae. Het hout is misschien zelfs harder, hoezeer iets lichter.

De bedoelde boomsoort wordt in voldoende hoeveelheid voor de exploitatie aangetroffen, en met de noodige zorg bij het kappen kan de voorraad voor onbepaalde tijd strekken.

Zij groeit op gemakkelijk toegankelijke plaatsen en de bezwaren van het transport voor zoo menige andere Philippijnsche houtsoort zijn hierbij tot een minimum beperkt.

Het hout is gebruikt bij den scheepsbouw te Cavite, ter vervanging van Lignum vitae, en de chef van het machine-departement van het marinestation aldaar roemt het hout zeer, nadat een jaar lang daarmee proeven zijn genomen. Het is ook met goeden uitslag beproefd op de werf van 't bureau voor zeevaart te Manila.

Van het meeste gewicht is het, dat het hout met winst te New York kan worden geleverd tegen 4 centavos per pond, terwijl voor Lignum vitae van 30 tot 60 centavos (15 tot 30 centen Amerikaansch) moet worden betaald.

De toestand in Indo-China.

Men schreef dd. 11 November 11. uit Saigon aan de „Dépêche Coloniale" het volgende:

„De groote gebeurtenis van den dag is de inhechteniseming van Gilbert Chieu en zijne medeplichtigen, beschuldigd van anti-fransche kuiperijen ten behoeve van Cuong-Dê, een naar Japan uitgeweken afstammeling van keizer Gia-Long en pretendent naar den Annamitischen troon.

„In de maand Mei 11. werd het bestuur opmerksaam op het buitengewoon groot aantal paspoorten, die aan Annamieten werden uitgereikt met bestemming naar Hongkong. Men besloot een oog in het zeil te houden. Den 5en Juni 11. vertrokken weder eenige Annamieten met de „Polynésien", maar ditmaal werden hun gangen nagegaan door een spion, die hen naar Hongkong en vandaar naar Japan volgde. De spion rapporteerde dat, terwijl zijn metgezellen onmiddellijk door Cuong-Dê werden ont-

vangen, hij zelf niet tot dezen werd toegelaten, omdat hij het herkenningsteeken niet kende.

„Allen kwamen gezamenlijk te Saigon terug. Bij de ontschepping in September 11. slaagde de spion er in om een valies met documenten in handen van de politie te spelen, zonder te worden ontmaskerd. Hij slaagde er zelfs in het vertrouwen te winnen van de samenzweersders en werd door hen in het geheim ingewijd. Toen kon de justitie de hand leggen op enkelen der samenzweersders, bij wie men papieren aantrof, waaruit bleek dat men met een complot ten gunste van Cuong-Dê te doen had. Het is naar aanleiding van die papieren, dat Gilbert Chieu werd in hechtenis genomen, op wien reeds lang de verdenking rustte, dat hij de ziel was van het complot. Het onderzoek wordt te Mytho gehouden, waar zich het domicilie bevindt van de hoofdschuldigen. Meer dan twintig Annamieten zijn reeds gevangen genomen.

„De emotie is groot te Saigon, ja in heel Cochinchina, hetgeen wel te begrijpen is. Gilbert Chieu is in de kolonie wel bekend, waar hij, oud dorps-hoofd, sedert eenige jaren als Franschman genaturaliseerd, de aandacht op zich had gevestigd door zijn sterk geprononceerde Fransche sympathieën, welke hem evenwel niet beletten om in een inlandsch blad, waarvan hij hoofdredacteur was, tendentzieuse artikelen te schrijven, waarin tot opstand werd aangespoord en tot de opleving van het annamietisch nationaliteitsgevoel. Deze artikelen, waarin o. a. gevraagd werd wie wel de Washington van Annam zou zijn, konden slechts aan de censuur ontsnappen door de medeplichtigheid van tolken, belast met het verleenen der vergunning tot drukken. Men vraagt zich ook af, hoe het mogelijk is, dat de eigenaar-directeur van dat blad, 'n Franschman, Pierre Joubert, heeft toegelaten, dat die artikelen werden opgenomen.

„Men wacht ongeduldig de onthullingen af, die uit het onderzoek van het dossier door den rechter van instructie zullen voortvloeien, waar uit sommige stukken, naar het schijnt, zou blijken, dat Japan niet vreemd is aan het door Cuong-Dê en Gilbert Chieu geleid complot. Eindelijk staat men verbaasd over de straffeloosheid, die den laatste zoo langen tijd werd gelaten. Het gerucht loopt, dat reeds ten vorigen jare de aandacht van het bestuur was gevestigd op diens verdachte optreden, zonder dat aan die waarschuwing gehoor werd verleend. In dit opzicht ten minste is er verandering gekomen; men bemerkt zulks uit den ernstigen spoed, die bij het onderzoek wordt betracht."

Duitsche koloniale begrotingen voor 1909.

Wij ontleenen aan de „Deutsche Kolonial Ztg." het volgende betreffende dit onderwerp:

De begrotingen voor de duitsche koloniën voor het jaar 1909 zijn van regeeringswege openbaar gemaakt. Zij brengen een aantal nieuwigheden, die voor de begroting en het financieel beheer werkelijk van betekenis zijn. In hoofdzaak zijn het de volgende punten, welke de aandacht trekken.

Het reserve-fonds is overal komen te vervallen. Alle buitengewone uitgaven worden voortaan aan de goedkeuring der wetgevende lichamen onderworpen, onverschillig of de rekening met een overschot of een tekort sluit.

Ten einde de kosten voor maatregelen, welke voor rekening van het rijk komen — het onderhoud der „Schutztruppen" en de grensopname —, duidelijk te doen uitkomen tegenover de kosten, welke in beginsel door de koloniën zelve uit eigen inkomsten moeten worden gedekt, is voor Oost-

Afrika, Kameroen en Zuidw.-Afrika een verdeling van het rijkssubsidie aangegeven in bedragen ten behoeve van het militair bestuur en van de grensmetingen, en ten behoeve van overige doeleinden. Voor Togo behoefde zulk een scheiding niet te worden aangebracht, daar hier geen Schutztruppe aanwezig is, en een subsidie van slechts 90000 Mk. wordt verleend voor grensmetingen.

In die koloniën, waarin de eigen inkomsten de uitgaven voor de eigenlijke bestuursmaatregelen overtreffen, worden de overschotten aangewend tot het scheppen van verrekenfondsen, waaruit eventuele tekorten worden bestreden, wanneer elater mocht blijken, dat de inkomsten toch niet geheel voldoende zijn om die uitgaven te bestrijden. Zoo dra dat fonds in die koloniën, waar Schutztruppen aanwezig zijn, een zekere hoogte heeft bereikt of weder bereikt heeft, zal een deel van het overschot worden aangewend om tegemoet te komen in de militaire uitgaven. De oprichting van zulke fondsen is voorzien voor de koloniën Oost-Afrika, Togo, de Karolinen en Samoa.

Heuglijk noemt de „Kolonial Zeitung" het verschijnsel, dat thans zowel de eilanden in den Stillen Oceaan als Samoa ditmaal geen subsidie behoeven. Ook voor Togo is dit, wat de bestuursuitgaven betreft, het geval. Alleen is voor grensmetingen een bedrag van 90000 mark noodig.

Het valt, wat Togo betreft, te betreuren, dat in den laatsten tijd de slaapziekte aan de Westgrens zich aanmerkelijk herft uitgebreid, zoodat energieke maatregelen ter bestrijding moesten worden getroffen. Voor verdere maatregelen op hygiënisch gebied werd een bedrag van 10.000 mark uitgetrokken ter bestrijding van gele koorts en malaria. Bijzondere uitgaven zijn in uitzicht genomen voor den bouw van woonhuizen te Lome en van een ziekenhuis voor inboorlingen te Palime.

Kameroen, dat een subsidie van 2.3 miljoen mark eischt (ongeveer een half miljoen minder dan in het vorige jaar) wil, met uitzondering van de districten Johann Albrechtshöhe en Doela eene belasting invoeren, die in geld of in arbeid kan worden opgebracht, omdat de sedert 15 April van het vorige jaar ingevoerde woningbelasting niet overal kan worden ingevoerd.

Zuid-West-Afrika heeft een subsidie noodig van 18.6 miljoen mark of ongeveer een miljoen mark minder dan in het vorige jaar. De „Schutztruppe" zal tegen 1 April 1909 met nog 500 man worden vermindert en daarmee tot 2500 man zijn teruggebracht. Verder valt nog op te merken, dat 't douane-bestuur in 1909 tengevolge van de invoering der nieuwe tarieven en van de indirecte belasting voor een moeilijke taak zal zijn gesteld. De dien-tengevolge noodige verhooging van uitgaven is evenwel tot het minimum beperkt.

De, in deze kolonie nog steeds aanhoudende groote behoefte aan ambachtslieden en de daardoor veroorzaakte stijging der loonen legden het bestuur den plicht op, om de vorming van intelligente kleurlingen tot ambachtslieden op eenigszins groote schaal in overweging te nemen. Het ligt in de bedoeling, om in de eerste plaats te Windhoek ambachtscursussen voor kleurlingen in te stellen.

Wijders doet zich in de kolonie ook de behoefte gevoelen aan goede geneesheeren en vroedvrouwen, waartoe het noodig is premieën toe te kennen voor de vestiging in Zuid-West-Afrika. Deze premieën vinden een equivalent in de verplichting, waartoe de geneesheeren zich bij contract verbinden, n.l. om als bestuursgeneesheer werkzaam te zijn.

Opvallend, noemt het Duitsch koloniaal blad het, dat bij de niet telken jare terugkeerende uitgaven het bedrag van 100.000 mark als steun toegekend

FEUILLETON.

(Uit „Indische Herinneringen door W. JAEGER.)

EEN INTERMEZZO.

Het was in Juli 1880, toen 's vijands macht op Atjen gebroken was en er voor het hoofdkwartier van Generaal Van der Heijden die periode van rust en kalmte aanbrak, die ons na de inspanningen en agitatieën der laatste maanden bijna vreemd en onnatuurlijk voorkwam.

Geen opstaan meer voor dag en dauw, om zich bij een walmend nachtpitje aan te kleeden, geen haastig kauwen en slikken meer van brood en heete koffie, geen rennen naar de stal meer, om vlug op en dikwijls even vlug weer af te stijgen en den zorgeloozen paardejongen met een brandende lucifer bij te lichten tot het nauwer aanhalen van gespen en riemen, geen wilde jacht meer van ons ordonnance-officieren om het vurig rupaard van den Generaal bij te houden, geen kruiddamp en geen krijgsmuziek, geen vechten en geen schieten meer.

Plechtige ontvangsten van onderworpen hoofden en deftige gezelschapsavonden waren daarvoor in de plaats getreden en het geheim van den Generaal:

tegelijk zoo gestreng en bemind te zijn, gai aan die krijgshaftige vredefeesten een eigenaardige aantrekkelijkheid. Want al die honderden officieren en soldaten, die elk voor zich hun leven in zijn hand gesteld hadden en het zeer natuurlijk vonden, dat hij er over beschikte waar hij dit noodig oordeelde, al die militairen en ambtenaren, vrienden en onderworpen vijanden, die hem kenden als een legerhoofd van onwrikbare wilskracht, even veleischend voor anderen als voor zichzelf en nooit eenige tegenspraak zijner orders duldend — zij allen, die zich zoo wil- lig overgaven aan het prestige zijner krachtige persoonlijkheid, zij zwichtten in nog veel grootere mate voor de bekoring van zijn hartelijken eenvoud en zijn beminnelijkheid als gastheer.

Reeds was in overeenstemming met de veranderde omstandigheden, mijn adjudantendienst begonnen over te gaan in de meer vredesgarnizoenachtige bezigheid van secretaris en ceremoniemeester, reeds hadden de kolonne-kommandanten en verdere troepenofficieren gelegenheid gehad, te bewijzen, dat ook het gladde terrein van een balzaal geen hindernis opleverde voor de ontwikkeling hunner volle manoeuvrevaardigheid en was de wildernis bijna vergeten, toen de gebeurtenissen op Samalangan aan de Noordkust, als een laatste opflukking van den strijd, ons plotseling aan den ernst der tijden herinnerde.

Nog eens werd door den Overste Geij van Pit-

tius het raderwerk van dat onderdeel van den staf-dienst opgewonden, dat reeds zoo dikwijls met bekwamen spoed, juiste en goed sluitende „Ordres de bataille" had afgeleverd en in weinige uren stond dan ook een kolonne van vier compagnieën en een halve bergbatterij voor het embarkement gereed. De laatste overwinningen lagen nog te versch in aller geheugen om het vooruitzicht van nieuwe avonturen niet met groot enthousiasme en strijd lust te doen begroeten en ook mij werd vergund als staf-officier aan de expeditie deel te nemen, hoewel de Generaal er slechts schoorvoetend toe overging zijn adjudant voor dat doel af te staan.

Over de dagen, die nu volgden, kan ik kort zijn; de majoor Kielstra heeft in zijne geschiedenis van den Atjen-oorlog een duidelijk overzicht gegeven van de krijgsverrichtingen, die zowel door onvoorzien, steeds grooter wordende moeilijkheden, als door den steeds feller wordenden tegenstand, een aanvankelijk niet bedoelde uitgebreidheid verkregen. Het was na de eerste bloedige en toch vruchteloze bestorming van het vijandelijk bolwerk Batoe Iliq, en nadat de kolonne weer naar de debarkementsplaats teruggekeerd was, dat ik met de „Siak" naar Groot-Atjen teruggezonden werd, om namens den expeditie-kommandant den Generaal mondeling van het gebeurde te onderrichten en om versterking te vragen.

(Wordt Vervolg.)

aan financieel zwakke schoolverbanden tot 25.000 mark is teruggebracht.

De subsidie van het rijk voor Duitsch-Zuid-Afrika is eveneens op omstreeks een miljoen mark minder, d. i. op 3.6 miljoen mark geraamd. In deze kolonie komen belangrijke inkomsten ter beschikking van het koloniaal bestuur door de opheffing der gemeente-verbanden.

Den districtbestuurders zal een vaste adjunct worden toegevoegd. Verder zullen vijf nieuwe districts-commissarissen worden benoemd, die in opdracht hebben de hun aangewezen districten voortdurend te bereizen, de inlandsche arbeiders waar noodig door straffen er toe te brengen om de verplichtingen die ze op zich namen, na te komen, anderzijds er voor te waken, dat de bepalingen betreffende huisvesting en behandeling der arbeiders worden nageleefd, en ten slotte eventuele geschillen tusschen arbeiders en werkgevers te beslechten.

De gunstige uitkomsten, verkregen met de aanstelling van onderdistrict-bestuurders, geven aanleiding op dezen weg voort te gaan. Voor 1909 is de benoeming van vier zulke ambtenaren voorzien. Daardoor zal meer en meer worden voorkomen, dat het bestuur in groote, rijke landstreken, uitsluitend bij inlandsche organen berust.

Wat Nieuw-Guinea betreft wordt van de nieuwe tarieven een belangrijke vermeerdering der inkomsten verwacht. Zooals men weet is men in de kolonie alles behalve ingenomen met deze, door het moederland opgedrongen nieuwe tarieven.

Omtrent de eilanden in den Stillen Oceaan, Karolinen enzoovoort en Samoa, valt weinig bijzonders bij de begroting op te merken.

Wat Kiaotsjau aangaat, is het subsidie ook ongeveer één miljoen mark lager gesteld, d. i. op 8.8 miljoen mark.

De uitgaven voor allerlei werken — havenaanleg enzoovoort — zijn belangrijk minder geraamd. Voor de oprichting van onderwijsinrichtingen voor Chineesche leerlingen wordt als eerste termijn een bedrag van 275000 mark gevraagd. De Chineesche regering draagt voor dit doel een bedrag van 40000 mark bij.

In het geheel is het totaal der subsidiën van het rijk voor gewone uitgaven van 48½ miljoen tot 34.4 miljoen mark teruggebracht.

Ten slotte geeft het Duitsch koloniaal blad een overzicht van hetgeen in 1909 voor spoorwegdoel-einden zal worden uitgegeven.

In Togo wordt een bedrag van 4 miljoen gevraagd voor de voortzetting van den aanleg van den spoorweg Lome-Atakpame; in Kameroeu een bedrag van 4½ miljoen mark als tweede termijn voor den aanleg der lijn Dooela—Widimenge; in Zuidwest-Afrika een bedrag van 3.6 miljoen mark als laatste termijn voor de voltooiing van de lijn Luderitzbucht—Koeboeb—Keetmanshoop en den aanleg der zijlijn Seeheim—Kalkfontein; en in Oost-Afrika een som van ongeveer 17 miljoen mark waarvan nagenoeg 2 miljoen mark voor het doortrekken van de Oesambara-lijn van de Mombo tot de Pangani, en 15 miljoen mark bij wijze van leening aan de Ostafricanische Eisenbahn Gesellschaft als tweede termijn voor het doortrekken van de lijn Daressalam—Morogoro tot Tabora. In het geheel zou dus volgens deze begrotingen rond 29 miljoen mark aan spoorwegaanleg in 1909 worden besteed.

Zijn eindoordel over de koloniale begrotingen vat het Duitsch koloniaal blad als volgt samen:

Er heerscht op het oogeblik economische stilstand op de wereldmarkt. Ons parlement, ja het gansche volk, ziet zich voor de opdracht gesteld, aan de financiën van het rijk een vasteren grondslag te verzekeren en daardoor voor een reeks van jaren den waarborg te erlangen, dat wij tegen de ons wachtende taak opgewassen zijn. In zulke tijden kan slechts worden voorzien in het hoogst noodzakelijke. Aan den Rijksdag en zijne budget-commissie zal het zijn te onderzoeken, of niet hier en daar de spaarzaamheid te zeer betracht werd.

Boekbespreking.

Elke ernstige poging, welke strekt om den volbloed-Europeaan, die naar Nederlandsch-Indië vertrekt en daar zijn werkkring zoekt, den inlander te doen begrijpen, moet worden toegejuicht, en daarom was het eene gelukkige gedachte van de Vereeniging „Oost en West” om — in samenwerking met het „Nut van het Algemeen” — een werkje van populair aard als „Onze Oost, II”, inhoudende: **Iets over den Inlander en zijn zieleleven**, uit te geven en den inhoud daarvan op die wijze te brengen ter kennis van het groote publiek. (Zie ook mededeeling III).

De schrijver, de heer F. J. Bezemer, heeft dit op zulk eene bevattelijke en eenvoudige wijze gedaan, dat het haast geen twijfel overlaat, of het zal door onze jeugd op onze scholen met vreugde worden ontvangen en met belangstelling worden gelezen.

En als die jeugd, eenmaal groot geworden, in de omstandigheid zal komen, dat ook zij zich met den inlander zal hebben te verstaan, dan is het volstrekt

niet onmogelijk, dat, na een degelijke kennisname van den inhoud van Onze Oost II, een gelukkige ondergrond is gelegd voor de overtuiging, dat de bevolking van Nederlandsch-Indië, ten opzichte van het zieleleven, even goed een stelsel heeft, als de Westersche volken, en dat zij zich onder haar stelsel even gelukkig kan gevoelen als de Christenen. In de vereering van voorouders ligt eene goede en nederige gedachte.

De gebruiken, die daarbij in acht worden genomen, zijn voor den Europeër, die ze oppervlakkig waarneemt, soms belachelijk, doch in het licht van de voorouder-vereering bezien, kan, met de kennis van het door den heer Bezemer beschreven animisme, toch niet worden ontkend, dat er een gedachte van zekere hoedanigheid aan ten grondslag ligt, die men gerust eerbiedigen kan.

Het werkje „Onze Oost II” kan dus zeer veel nut stichten.

Moge het veel worden gelezen en iets bijbrengen tot de overtuiging voor de Nederlanders, dat op de eilanden van onzen Indischen Archipel inlanders wonen, die een gunstiger en welwillender beoordeeling verdienen dan thans in de werkelijkheid be laas zoo dikwijls het geval is.

E. VAN ASSEN.

In hartelijken dank ontvingen wij van bevriende hand voor de leestafel, Heuistraat 17:

„De Menschenetende aanbidders der zonnenslang”, door F. P. en A. P. Penard. Deel II. Het woord van den Indiaanschen Messias. Deel III. Neo-Sophia of de cirkelleer van tijd en ruimte (Beknopt overzicht der Caraibische filosofie). Paramario, H. B. Heyde. 1908. (Hier te lande verkrijgbaar bij Martinus Nijhoff, s-Gravenhage. Prijs f 1.00 per deel).

In het vorige jaar verscheen het eerste deel van dit met zulk een zonderlingen titel prijken werk, hetwelk de tot dat tijdstip vrijwel onbekende schrijvers in eens een eereplaats deed innemen onder de Surinaamsche geleerden. (Dit eerste deel werd o. a. door Jhr. L. C. van Panhuijs besproken in het Tijdschrift van het Aardrijkskundig genootschap). Jaren lange omzwervingen in de binnenlanden van Suriname, teneinde gegevens te verzamelen voor de samenstelling van een sedert verschene werk over de vogels van Guyana, deed hen vertrouwd raken met de intiemste dingen der Indianen, de Caraïben, zooals ze genoemd worden, waarvan de nu verschenen volgedeelten wederom het schitterendste getuigenis afleggen.

Eene bespreking van dit werk ligt niet binnen onze bevoegdheid, een overzicht of uittreksel zou slechts gebrekkig den rijken inhoud kunnen weergeven, doch teneinde op te wekken tot ruimere verspreiding van de denkbeelden der schrijvers over de echte, de onvervalschte Caraïben, nemen wij hieronder over een gedeelte van het Voorwoord van Deel II:

„Het werk, dat wij hierbij onze lezers aanbieden, is een vervolg van de Menscheterde aanbidders der Zonnenslang, deel I. Het eerste deel is eene beschrijving dan den Caraïb zooals hij oppervlakkig bekend is uit boeken van schrijvers, reizigers, missionarissen, of van hooren zeggen. Het stelt den Roodhuid voor in het slechtste licht als bijgeloovig, lui en verwaand, en niet zooals hij werkelijk is, m. a. w., net als ieder, onafhankelijk, vrij mensch onder de beschaafden. Met dit vervolg bedoelen wij niet de Indianen, die met de beschaving meegaan, maar de onvervalschte natuurmenschen. Neem zulk een Roodhuid, en gij hebt voor u het uiteinde van een lange keten van origineele gedachten, overleveringen enz., welke oorsprong zich in den nacht der eeuwen verliest. Neem daarentegen een gladgemaakte, beschaafde Indiaan, en gij hebt voor u een ding, waarvoor wij geen naam kennen. Zijn eigen origineel heeft hij verloren, de leer der blanken is voor hem onbegrijpelijk en het gevolg is een beschaafde Indiaan. Zulk een gladgemaakte Roodhuid praat gaarne met een reiziger of anderszins, geeft hem alle inlichtingen, die hij verlangt, steeds zorg dragende zijne onvervalsche stamgenooten, die hij meent te moeten minachten, in het aller-slechtst daglicht te stellen.

Ons werk handelt niet over deze volgelingen der beschaving, maar over het zgn. afgodische, barbaarsche deel der Caraïben.

Wij, schrijvers van „De Vogels van Guyana”, beschouwen ons zelve in vele opzichten, wat logica aangaat, als minderen van deze zgn. barbaren die steeds spreken in symbolen en gelijkenissen, welke als wartaal klinken als ze niet beorepen worden, maar toch alle berusten op de levende Waarheid in de levende Natuur. Wij hebben onze dichtelijke roode vrienden beschreven als gelijken en niet

als onmondige kinderen, zooals men ze doorgaans beschouwt.

Wat wij beschreven hebben, is ons grootendeels door den Pujai zelve uitgelegd in het neger-Engelsch, en een ieder, die eenigszins met deze taal bekend is, zal begrijpen, welke moeite de Indiaan moet gehad hebben om zijne wetenschappelijke theorieën aan ons kenbaar te maken.

De grootste filosofieën der meest moderne filosofen worden teruggevonden bij de meest ongeleerde en meest barbaarsche atstammelingen van kaniolen in het oerwoud van Suriname.”

Om eenigszins een indruk te geven van hetgeen deze merkwaardige schrijvers van de Ind. filosofie mededeelen, halen wij hier aan uit deel III blz. 98 enkele regels betreffende de definitie van „het woord van God:

„O! Stamvader! Wie zijt Gij?

Gij noemt mij zoo, maar ik ben niet zoo, ik vervul Mijzelve, ik ben Een.

Ik werk in de ruimte (cirkel) met berekeningen enz. Ik vereenig Mijzelve. Ik heb gemaakt (gesproken). Ik, God, heb de wereld in aanzijn gesproken (gebracht). Ik heb den levensadem verwekt (in geblazen). Ik, de A. Hemel en aarde heb ik in aanzijn gebracht (gesproken). Uit het slijk (den akker) heb ik u voortgebracht. Op aarde heb ik u geschapen. Ik heb u alle grondslagen geleerd. Alle werk om te volbrengen. Het gezamenlijk geestelijk zijn is Mijn Gebod op Aarde. Ik ben God. Ik ben Een. Ik ben ik, de A en de O.

Het spreekt vanzelf, dat het vorenstaande slechts bij benadering is teruggegeven. Om de talloze symbolen in de woorden vervat te ontleiden, moet men elk afzonderlijk nagaan. Dan eerst zal men recht begrijpen welke meesterlijke logica de zg. barbaar in eloen regel uitgedrukt.”

Het Voorwoord eindigt met een bedreiging! „Wij vertrouwen, dat ons boek genoegzame deelname mag vinden, teneinde de overige deelen ook in het hollandsch uit te geven. Anders zullen wij verplicht zijn de verdere uitgave in het Engelsch te doen geschieden.”

Ons land is klein, daarom mag de belangstelling niet geheel afgemeten worden naar de deelname. Hoe ’t ook zij, wij hopen, dat de talentvolle schrijvers onverdroten voort zullen gaan met hun werk, aan de geleerde wereld bewijzend, dat in de Ned. Kolonie ook veel belangrijks wordt gepubliceerd.

Twee bundels Indische Schetsen.

Van de uitgevers Nijgh en Van Dinar te Rotterdam ontvingen wij ter bespreking: **Indische Herinneringen door W. Jaeger**; de talentvolle schrijver van Van Ginds, dat terecht bijzonder de aandacht heeft getrokken. Wij zijn waarlijk niet verwend op ’t punt van Indische litteratuur in den laatsten tijd. Ook de schetsen in dezen nieuwen bundel munten uit in fijne zielsbeschrijving, dikwijls zoo teer, alsof een gevoelige vrouwehand ze schreef! Elders lazen wij de opmerking, dat een der verhalen „De Verachte Knekelman” als niet specifiek Indisch, in dezen bundel niet thuis behoort, maar juist die liefelijke beschrijving zouden wij er noode in gemist hebben, daar deze den over het algemeen eenigszins somberen, weemoedigen toon van het geheel tempert. Het is een boek, dat men niet met droge oogen leest. Ter kennismaking voor onze lezers zullen wij als feuilleton de eerste schets overnemen.

Het boek, dat ons door de firma Ph. van Kampen en Zoon te Amsterdam ter aankondiging werd toegezonden: **Dessah-leven**, door A. Dooyer, eveneens een bundel verhalen, ademt een geheel anderen geest, maar heeft daarom in zijn soort zeker niet minder waarde. Achtereenvolgens worden op levendige wijze beschreven: Een feest bij een Inlandsch Hoofd. — Een Dessa-verkiezing. — Dessa-zaken. — Stilleven. — Een Verloving. — Waardeering. — Een ouderwetsche vendutie en Een opstootje.

Wij zijn het volkomen eens met de uitgevers, waar deze het werk aankondigen met de woorden:

„De volgende schetsen geven geen woordkunst, op literaire verdiensten maken zij geen aanspraak. De schrijver vertoefde vele jaren in de binnenlanden van Java, en heeft zich dien tijd ten nutte gemaakt om er het intieme leven der bewoners, zoowel Inlanders als Europeaanen, tot in kleine bijzonderheden goed te leeren kennen. Men vindt hier dus tafereelen van het Indische leven, op eenvoudige wijze voorgesteld, doch volkomen betrouwbaar. Als zodanig mogen zij door menigeen worden gewaardeerd.” Ook hieruit hopen wij later een schetsje over te nemen.

Beide boeken kunnen wij onzen lezers warm aanbevelen.

Oost- en West-Indisch litteratuur-overzicht.

De Aardrijkskunde van de Oost-Indische Archipel. Rede bij de aanvaarding van het Hoogleeraarsambt aan de Rijksuniversiteit te Utrecht op de 9de December 1908 uitgesproken door J. F. Niermeyer. Groningen, J. B. Wolters.

De meeste dagbladen gaven van Prof. N.'s interessante rede reeds een overzicht, en kan dit hier dus achterwege blijven; slechts een klein gedeelte getuigende van groote waardeering van het werk van den topographischen dienst in Ned.-Indië laten wij uit die rede hieronder volgen.

„Men kan veilig zeggen”, — aldus Prof. N. in vereenvoudigde spelling — „dat de topografische opneming dezer eilanden (Java en Sumatra nl.) benevens van enige kleinere en van Borneo's Westerafdeeling de beste kaarten heeft geleverd, die van enig tropies terrein bestaan; ja, geen enkel land buiten Europa, met uitzondering van Japan, is zo uitvoerig geëxamineerd als Java en westelijk Midden-Sumatra, waarop nu Zuid-Sumatra volgt; en ook in ons werelddeel zijn er maar weinig landen, die op even grote schaal zijn opgenomen.”

„Van veel beteekenis zijn deze kaarten o.a. voor de studie der vulkanen. Met uitzondering alleen van Japan bestaan van geen enkel der grote vulkaanterreinen zo goede kaarten als voor de meeste vulkanen van Java en vele van Sumatra. En de Topographische Inr. te Batavia bewijst ons thans de onschatbare dienst, de topogedeelten met de kraters geleidelijk te laten opmeten en in kaart brengen.” En ook in andere opzichten kan, volgens Prof. N., „Indië's topografische dienst aan die van de meeste Europese landen ten voorbeeld strekken.” Een welverdiende hulde!

De Indische Mercur.

Het Nr. van 8 Dec. j.l. bevat o.m.: Ziekten der caoutchoucplanten op Java, door Dr. H. M. Quanjer, naar aanleiding eener studie over dit onderwerp door Dr. Bernard in het 13e Bulletin du Département d'Agriculture aux Indes Néerlandaises. — Bericht omtrent de Gouvernements-kina-onderneming over het 3e kwartaal 1908 (ontleend aan de Javasche Courant). — De positie der kinamarkt. — De vooruitzichten voor de plantage-caoutchouc. — Schatting der Java-Suikerproductie over 1908 en der beplante oppervlakte voor campagne 1909 (ontleend aan W. C. Dickhoff in het Archief voor de Java-Suikerindustrie). — Een nieuw vervangmiddel voor schellak. — De rijsttoegst 1908/9 van Britsch-Indië. — Het Deli-Proefstation. — De handelskrisis in de Straits-Settlements. — Kultuurberichten (Oogst- en weerbericht van de Sumatra-tabakslanden over October. — Een kultuurtuin in Merauke, enz.) — Kleine mededeeligen. — Financiële berichten en verslagen.

Eigen Haard. 1908, No. 50.

Over den, dezer dagen te Wiesbaden in den ouderdom van 76 jaar overleden gepens. Luit.-Generaal titulair van het N.-I. Leger J. H. Romswinkel geeft Eigen Haard eenige levensbijzonderheden, (in hoofdzaak ontleend aan het Alg. Handelsblad), benevens diens portret.

De Ingenieur.

Het jongste nummer van de Ingenieur levert een en ander over Het Administratiegebouw der Nederlandsch-Indische Spoorwegmaatschappij te Semarang, dat in Juli 1907 gereed kwam. Het artikel, samengesteld door de architecten J. F. Klinkhamer en B. J. Ouëndag, bevat verschillende afbeeldingen van dit prachtige gebouw met zijn Oostersch karakter. Aan het slot lezen wij: „Het hoofdgebouw, waarvan op 27 Febr. 1904 de grondslag werd gelegd, ter eere waarvan een slametan werd gegeven, werd zonder plechtigheid op 1 Juli 1907 in gebruik genomen. In het geheel hebben er gedurende een 4-tal jaren per dag gemiddeld 300 inlanders aan gewerkt, zonder hulp van Chinese werkrachten, zoodat daarmee een gunstige getuigenis is afgelegd van hetgeen met inlandsche werkrachten onder Europeesche leiding gedaan kan worden.”

Weekblad voor Indië. No. 29.

Het Weekblad bevat: Verbetering in het verkeer van Midden-Java, door Later. — Het nieuwste stoomschip der Rotterdamsche Lloyd (de „Tabanan”). — Van de Bataviasche races (met afbeeldingen), door W. — Twee Indische predikanten uit de 17e eeuw (vervolg), door Gabriël. — Indische boosdoeners. Een familiedrama, door Auditor. — Voorts het slot van: De stille kracht. Oorspronkelijk Indisch blijspel in drie bedrijven, door Ernest.

Ingezonden.

Gaarne volden wij aan het verzoek om op het onderstaande nogmaals de aandacht onzer lezers te vestigen. Hoewel reeds interessante Indische zaken ter geschenke werden ontvangen, ontbreekt er toch nog veel.

Het Museum ten bate van het Onderwijs.

„Dank zij de krachtadige medewerking van de gemeentelijke autoriteiten, bestaat er kans, dat in den loop van de maand Januari a.s. bovengenoemd Museum zal worden geopend. In den laatsten tijd kwamen er weer vele geschenken in; o. a. stonden verschillende kunstschilders aquarellen en teekeningen af, sommige zelfs geëncadreerd. Hiermede zal het schoollokaal worden versierd.

Met ééne afdeling heeft het bestuur van het Museum nogal moeite en toch belooft deze voor het onderwijs van groote waarde te kunnen worden; het is namelijk de afdeling „Land en Volkenkunde”, waar ook onze Koloniën worden ondergebracht. In een stad als de residentie, waar zooveel Indische families wonen, moest deze afdeling reeds overvol zijn; dat is helaas niet het geval en toch is 't zoo noodig, dat allen, in het bijzonder echter het kind, volkomen op de hoogte kunnen worden gesteld met hetgeen in onze Koloniën omgaat, wat zij voortbrengen, hoe de menschen daar leven enz. Zouden de oud-gasten niet eens in hunne verzamelingen willen nagaan, wat zij naar Holland medebrachten, thans niet meer aankijken en wat in het Museum ten voordeele van allen zou kunnen komen? Aan het gebouw Nieuwe Markt 2 of aan het adres van den secretaris, Westeinde 20, Den Haag, worden die geschenken gaarne ingewacht, of indien bericht wordt gezonden, zal het bestuur de voorwerpen laten afhalen.

Door samenwerking kan het gelukken, dat onze residentie de eerste stad in Nederland zal zijn, waar een dergelijk Museum wordt geopend.

Dat de idee van het Museum inslaat, bewijzen o. m. Groningen, Rotterdam, Paramaribo, waar in navolging van Den Haag, stappen worden gedaan om een soortgelijk Museum te openen.”

Voor de Vacantiekolonie van *Mevrouw Kooy—Van Zeggelen te Soekaboemi* werd door mij alsnog ontvangen: van A. V. te Nijmegen f 10.00 van J. v. K.—K. te Breda f 2.50 Totaal der ontvangsten tot op 14 December f 81.50 Waar de belangstelling in „De Gouden Kris” in steeds breeder kring toeneemt, hoop ik, dat nog velen er van zullen getuigen door een bijdrage aan het kolonie-huisplan der schrijfster.

NELLIE VAN KOL.

Voorschoten, 15 Dec. '08.

Vervolg opgave van bladen, tijdschriften enz., welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal Heulstraat 17, Den Haag, die dagelijks, Zon- en Feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur voor- tot 6 uur nam.

- De Javabode t/m 18 Nov. 1908;
- Het Bat. Nieuwsblad idem;
- Het Nieuws van den Dag v. Ned.-Indië idem;
- Het Soer. Handelsblad t/m 17 Nov.;
- Sumatrapost t/m 20 Nov.;
- Handelsberichten 10 Dec. No. 91;
- Kort verslag zitting Tweede Kamer S.-G.;
- Indische Mercur No. 50;
- Ned.-Ind. Effectenblad 87 en 88;
- Javasche Courant Nos. 91 en 92;
- Verschiedene Maleische Couranten.

Officiële Berichten.

Uit de Javasche Courant van 13 Nov. 1908. No. 91.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: wegens langdurigen dienst 1 jaar verlof naar Europa aan den waarn. adj.-inspecteur voor agrarische zaken Mr. E. J. Nolst Trenité.

Onslagen: op verzoek eervol de ambtenaar op wachtgeld C. F. de Haan; de klerk te Tandjong Pandan J. van Ameyden van Duin; de commies bij den post- en telddienst Mej. M. B. S. E. Wardenaar; de leeraar bij de H. B. S. te Soerabaja K. H. Corporaal; de ambt. op nonactiviteit S. G. Heymering; de Inl. arts te Soerabaja J. D. Samallo.

Benoemd: tot hoofdinspecteur der opiumregie A. A. de Jongh; tot houthvester bij het boschwezen A. van Gelder; tot griffier van den landraad te Tandjoeng Pinang A. W. Anthonijs; Ponorogo H. F. E. de Graaff; tot hulponderwijzer te Bandoeng A. C. Deenik; te Fort de Kock G. H. Horensma; te Djokjakarta K. A. Piek; tot onderwijzer te Magelang T. Blijdorp.

Gesteld: ter beschikking van den voorzitter van de landraden te Batavia en Tangerang Mr. K. J. Pott.

Tijdelijk belast: met de waarneming der betrekking van ingenieur 1e klasse bij de S.S. op Java E. J. C. van Zuylen.

Onslagen: op verzoek eervol de luitenant der Chinezen te Pangkalan Brandan Lie Sie Tiong, de luitenant der Arabieren op Soembawa Said Mohama bin Edroes bin Sech Boebakar.

Ingetrokken: de overplaatsing van den controleur W. C. Thieme van Rembang naar Pekalongan.

Herbenoemd: als hulponderwijzeres te Bojolali mej. A. M. van der Putten.

Militair Departement.

Geplaatst: bij het subsistentenkader te Batavia de kapitein der art. H. Cramwinckel.

Benoemd: tot bewaarder bij de marinemagazijnen te Soerabaja J. J. Gimpel; tot loods W. Groene-meijer, thans waarnemend idem.

Uit de Javasche Courant van 17 Nov. 1908. No. 92.

Ordonnantien enz.

I. Ordonnantie, bepalende: Het is verboden, nieuwe verkleinde Straits-dollars en de daarbij behoorende pasmunt in te voeren in het gouvernement Atjeh en Onderhoorigheden.

II. Idem, waarbij art. 10 van het Reglement tot regeling van het rechtswezen in de res. Zuider- en Ooster-afd. en Oostkust van Sumatra worden gewijzigd en aangevuld.

III. Besluit, waarin opgenomen een nieuw Reglement voor de examens ter verkrijging van diploma's van stuurman, machinist en machine-drijver aan boord van koopvaardij-schepen.

Benoemingen, enz.

Onslagen: op verzoek eervol, de vaccinateur te Tjikongeng Mas Mertawiredja; de onderwijzer 1e kl. te Menggala Abdoel Rahin galar Goeroe Alam.

Gesteld: ter beschikking van den Dir. der gouv.-bedrijven ten einde als ingenieur bij de tinwinning op Banka werkzaam te worden gesteld J. G. Bij-dendijk.

Tijdelijk belast: met de waarneming der betrekking van architect B. O. W., D. D. L. Thedens.

Geplaatst: aan de school voor zonen van Inlandsche Hoofden te Tondano D. E. Zuidhof, thans onderwijzer 3e kl.

Benoemd: tot onderwijzeres 2e kl. te Pekalongan mevr. E. B. J. Woesthoff; tot onderwijzer 3e kl. te Bodjonegoro H. J. Blokpoel; te Tondano W. J. F. Imandt; tot 1en klerk op het ass.-res.-kantoor te Demak A. W. Zeijdel.

Militair Departement.

Verleend: wegens langdurigen dienst 1 jaar verlof naar Europa aan den 1en luit. der artillerie H. Elzas.

Onthoven: van zijn plaatsing bij de maréchaussée in Atjeh en onderh. de 1e luit. G. R. Brouwers.

Geplaatst: bij de maréchaussée te voet in Atjeh de 1e luit. W. C. Camman; te Willem 1 de 1e luit. der inf. J. H. Sonne; bij het 7e bat. de kapt. V. J. van Marle; bij het 9e bat. de 2e luit. H. Pi Maassen.

Overgeplaatst: bij het 10e bat. de kapt. jhr. J. C. C. Sandberg; bij het 2e bat. de 1e luit. M. R. Laze; naar Malili de 2e luit. G. A. J. Beukers; naar Atjeh de 2e luit.-kwartierm. S. C. J. Bal; naar Pontianak de 1e idem F. Lafontaine; naar Batavia de 1e idem H. J. J. Renier; naar Palembang de kapt.-kwartierm. M. W. Scheltema de Heere; naar Batavia de kapt.-intend. J. G. Smit

Geplaatst: te Padang de kapt.-kwartiermeester A. T. Koert.

Overgeplaatst: naar Medan de 1e luit. der inf. V. E. Sogov.

Onslagen: eervol op verzoek de 2e machinist bij de Gouv. Marine W. Lehnhausen.

Als Extra-bijvoegsel bevat dit No. de handelsstatistieken van in- en uitvoer op en van Java en Madoera over de maand Augustus 1908 en de vorige maanden van 1908 tezamen.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagierslijst van het ss. Vondel; gezagvoerder G. J. Visser; vertrokken van Batavia 19 November en aangekomen te Genua 12 December 1908.

G. baron de Vos van Steenwijk; mej. E. Th. Klasing; A. H. F. W. Ockerse, echtg. en k; A. Ubaldi, echtg. en k; Mr. G. Deketh, echtg. en 2 k; W. H. de Bruijn en echtg; Th. van Affelen van Saemsfoort en echtg; J. van Lonkhuijzen, echtg. en k; N. van Nassau; Dr. Th. Ameschoot, echtg. en 2 k; E. A. Zeilings; A. Pander; H. G. Burkunk, echtg. en 2 d; S. Wächter; J. A. Kaas; A. Hoff; P. Akkerman; A. Roos; B. H. Bommezijn; G. H. M. Vermaasen; P. de Graaf; L. J. de Lauwerse; P. A. W. Harthoorn; H. Hendrikse en echtg; W. F. Prins, echtg. en 3 k; mej. D. Raaff; R. Kraft, echtg. en 2 k; A. B. Brans; W. Goldbrecher; E. F. Th. Enke; R. de Boer; J. F. Westerkamp; H. Göttig; F. Hamann; G. Hansen; J. J. van der Heijden; Ch. v. Balen; C. J. Ipenburg; José Rodrigues; U. dos Santos I. Iuerno; H. H. Lugard en echtg; R. Olsder.

Passagierslijst van het ss. Prins Maurits; gezagvoerder M. P. v. d. Est; van Amsterdam naar West-Indië op 6 Decj 1908.

J. C. Simons; A. Wissner; H. J. Poetsma.

OPVOEDING.

Het Hoofd eener Bijz. School zag zich gaarne belast met de opvoeding van een paar **KINDEREN.**

Uitstekende referenties.

Adres: De Perponcherstraat 108-110 DEN HAAG.

Te koop gevraagd

het deel Volksbeschrijving en de platenatlas van

Midden-Sumatra.

Brieven met prijsopgave onder letter B. aan het Bureau v. d. Blad.

TOKO BETAWIE

Kon. Emmakade 55
DEN HAAG.

Interc. Telefoon 2610.

- Oppericht in 1880. -

Niet te verwarren met andere gelijklopende namen.

De oudste en meest gesorteerde winkel in Indische ingrediënten, Samballans, Siropen enz.

Depôt van Thee

onderneming Ardja-Saci

goedkoop en goed, 80 cent per pond.

VACANT.

Levensverzek. Mij. Arnhem.

Maatsch. Kap. Eén miljoen gulden (volteekend).

Bijkantoor te 's-Gravenhage: Kettingstraat 23,

Directeur W. J. FONTEIN.

Bijkantoor te Batavia: Kali Besar,

Directeur J. WILDEMAN.

TOKO BAHROE

Gevestigd anno 1898.

Telef. Interc. 4796. 3

v. Kinsbergenstr. 126 b/d Pr. Hendrikstr., den Haag.

Wederom ontvangen versche Samballans, Badjak, Petis, Peteh, Kemirie, Ikan Merah, Telor Troeboek, Oed Bassa, Brandal, en Sambal Oelek, Mie, Goela Djawa; Goela aren, Ikan Merah, Indische Zuren en Siropen. Diverse Kerrie soorten, Dodol-en Wadjieck.

BILLIJKE PRIJZEN.

ADJAR SARI THEE steeds voorhanden. Minzaam Aanbevelend,

W. BARNAS & DIEMERS. — Importeurs.

MODE-MAGAZIJN „CAMELIA”

A. G. M. BEEKMAN-DRIEHUIJS
ANNA PAULOWNAPLEIN 13 - 's-GRAVENHAGE.

CONFECTIE VOOR DAMES EN MEISJES.

PLUCHE EN FLUWEELEN MANTELS. - GEKLEEDE ROKKEN, ONDERROKKEN.

STOFFEN EN ZIJDEN BLOUSEN IN RUIME SORTERING.

HOEDEN EN PELTERIJEN.

STEEDS VOORRADIG: DE NIEUWSTE CEINTUURS, DASSEN, AVONDDASSEN EN HANDSCHOENEN. CONCURREERENDE PRIJZEN.

VACANT.

N.V. Electriche Drukkerij

„Luctor et Emergo”

Amalia van Solmsstraat 2=4,

Telephoonn. 4424

∴

Den Haag.

= RINCK =

Groote voorraad
Taschjes, Portemonnaies, Portefeuille
enz. enz.

Alle LEDERWAREN en ETUIWERK, alles wordt bij mij vervaardigd, alsook gerepareerd.
Fabriek en Magazijn MOLENSTRAAT 54 b. d. Prinsestraat

VACANT.

VACANT.

Heineken's(ouds
Glazenwassche
Stoom Jalouzie

Rolluikenfabriek
KETTINGSTR.
DEN HAAG.

v.h. Drie Hoekjes 3.
Telefoonnummer 247

AMSTERDAM, van der Helstraat
UTRECHT, Potterstraat 20.
SILVERSUM, - ARNHEM, - ROTTERDAM

= „UNICUM.” =

„UNICUM”'s geheim chemisch preparaat is onschadelijk voor stof en model.
„UNICUM” heeft bekwaame vaklieden voor het repareren van oppersen van Heeren- en Dameskleeding.
„UNICUM” heeft een 1e klas Coupeur voor het vervaardigen van slecht passende Kleeding.
„UNICUM” zorgt voor een vlugge, accurate bediening.

Eenig adres:

Fluweelen Burgwal 8. - Telef. 4947

Gouden Medaille.

Parijs 1907

Internationale Tentoonstelling Hygiëne.

Haargroei-middelen

merk „CRINOFLOOR”

zijn de middelen waarvan men het meest succes kan verwachten. Men vrage ter overtuiging daarvan aan, de vele attesten van eerstelden, welke gaarne op aanvraag franco thuis worden gezonden. Mondeling of schriftelijk ADVIES KOSTELOOS.

C. ROMEIJN, Haarkundige, Spui 25, Den Haag.

Eenig eigenaar.

CONDITIE BILLIJK. - NAMAAK VERBODEN.

Succes bijna altijd zeker.